

СУБСТАНЦІОНАЛЬНЕ ОБМЕЖЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У сучасних науках про суспільство глобалізація стала однією з ключових дослідних проблем. Її вплив на функціонування галузей життєдіяльності людської спільноти потребує ґрунтовного осмислення.

Причини формування глобалізаційних процесів: процес інтернаціоналізації, який приводить до поглиблення співробітництва між країнами та посилення їх взаємозалежності; поява інформаційних технологій, які корінним чином змінюють всю систему соціально-економічних відносин, переносячи їх на якісно новий технічний рівень; загострення проблем, що є загальними для всіх країн світу і є досить важливими з точки зору збереження та розвитку людської цивілізації.

На сучасному етапі глобалізація ставить дещо по іншому питання про владу у світі. Падіння авторитету держави стало глобальною проблемою. Це визначається декількома причинами. По-перше, питання влади перемістилось з площини спадкоємності в царину виборчого права. Проте влада все більше стає предметом політичної боротьби між партійними, клановими, фінансовими і навіть кримінальними угрупованнями. По-друге, функції держави, наприклад, захист свободи і прав громадян, все очевидніше присвоюються глобальними міждержавними об'єднаннями. А для багатьох транснаціональних компаній взагалі стали неприйнятними такі поняття, як державний суверенітет, громадянська приналежність, які замінюються ними корпоративною приналежністю. Інститут держави поступово втрачає суверенітет в економічній сфері, втрачаючи необхідність підтримувати національну валюту, вводячи систему електронних грошей, загальної валюти, євро.

Під впливом глобалізації виникає необхідність заново осмислити сучасне розуміння політичної спільноти. З приходом глобалізації зв'язок між демократією і територіально-національною державною єдністю перестає бути безперечним. Ми все частіше спостерігаємо ситуацію, коли ідея громадянського суспільства стикається з суверенітетом національної держави, хоча спочатку передбачалося, що обидва ці компоненти будуть розвиватися паралельно і органічно доповнювати один одного.

У цій ситуації дедалі очевиднішим стає завдання – переосмислити якість політичної спільноти. Під впливом глобалізації демократія повинна трансформуватися. На місце національної спільноти має прийти

космополітична демократія. Але при цьому критична рефлексія сконцентрується не на демократії, а на глобалізації. Тобто навіть критичне осмислення сучасної політичної реальності припускає, що статус національної держави є внутрішнім модусом концепції демократії. У цій ситуації поняття нації як політичного утворення виводиться за рамки упередженого аналізу. В результаті народний суверенітет і національна держава складають нерозривну парну категорію сучасної політичної теорії. На даний момент доктрина народного суверенітету є ні що інше, як «націоналізація» політичної спільноти, що в свою чергу продукує той вид політичної солідарності, який фактично загнав у глухий кут сучасну державу і розхитує громадянське суспільство.

Історично виник сплав демократії та національної держави. Це призвело до того, що будь-який теоретичний розгляд політики навіть гіпотетично не припускає існування демократії поза національною державою, тобто теорія демократії виявляється історично і концептуально залежною від національної держави.

Для того, щоб припустити, як може існувати демократія в умовах глобалізації, необхідно подивитися на політичне співтовариство відповідно до реалій сьогодення. Сучасні сили глобалізації викликали очевидну асиметрію влади у політичній спільноті. При цьому демократичний принцип починає здебільше гарантуватись не демократичною національною державою, а міжнародним демократичним правом.

Слід зазначити, що політичні співтовариства можуть мати різну конфігурацію. Очевидно, що питання, які розглядаються на регіональному рівні, не будуть вирішуватися в глобальному масштабі. Однак вирішення регіональних проблем має враховувати глобальну кон'юнктуру, яка у свою чергу повинна реагувати на регіональні потреби. Демократія – не закритий політичний порядок. Вона здатна трансформуватися, адже політична спільнота – це комунікативне співтовариство.

Подальші глобалізаційні процеси допоможуть усунути недоліки у концептуальному ядрі демократії. Адже необхідно визнати, що момент влади і сили проникає в саму серцевину демократії. Демократія при цьому проявляється як ситуативна стабілізація влади, що в деяких політичних теоріях називається гегемонією. Це відбувається через те, що певна група людей не в змозі вирішити «завдання універсального представництва».

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити наступні висновки. Основна проблема нашого часу не в глобалізації, а в тому, що сучасне політичне співтовариство не зможе вижити без демократичного розв'язання проблеми глобалізації. Однак у своєму нинішньому вигляді воно не в змозі прийняти подібного рішення. У цьому полягає субстанціональне обмеження демократії: нездатність окреслити свої власні кордони і межі власної легітимності.